

УДК 368.021

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

В.Д. БІГДАШ

Розглянуто стан дослідження інструментів аналізу діяльності страхових компаній. Виконано аналіз діяльності вітчизняної страхової компанії шляхом розрахунку типових показників та нових показників тестів раннього попередження. Досліджено взаємодію вказаних груп показників та запропоновано напрямки розвитку досліджень.

Considered condition of study of instruments of analysis of insurance company activity. Realized analysis of activity to domestic insurance companies by the calculation of standard analysis factors and new test factors of early warning. Explored interaction of specified groups of factors and offered directions of development of studies.

Ключові слова: страховий ринок, страхова компанія, платоспроможність.

Вступ. Динаміка зростання макроекономічних показників розвитку страхового ринку України та нестабільність політично-економічного середовища країни ускладнює управління діяльністю вітчизняної страхової компанії. Ріст впливу конкурентів, орієнтація на власний потенціал, точне прогнозування розвитку подій – одні з основних чинників діяльності українських страховиків в сучасних умовах. Таким чином, система сучасного страхового менеджменту в Україні вимагає розробки засобів підвищення ефективності діяльності страхової компанії.

Аналіз останніх досліджень. Проблемам аналізу страхової діяльності присвячена низка робіт як закордонних дослідників, зокрема Балабанова І.Т., Бланда Д., Зернова О.О., Зубця О.М., Шанте Д., так і вітчизняних вчених та

© В.Д.Бігдаш - Інститут міжнародної економіки та інформаційних технологій МАУП

практиків страхування, зокрема Базилевича В.Д., Внукової Н.М., Гаманкової О.О., Залетова О.М., Мниха М.В., Осадця С.С., Охріменко О.О., Філонюка О.Ф., Фурмана В.М., Шумелди Я.П. та ін.

Проведені дослідження можливо поділити на певні групи відповідно до використаних інструментів аналізу.

До першої групи досліджень відносяться роботи, в яких подаються в основному абсолютні показники діяльності страхових компаній. До таких робіт відносяться дослідження таких вітчизняних вчених як Залетов О.М., Філонюк О.Ф., Мних М.В. та ін. В Україні в рейтингу українських страховиків, що формується Insurance TOP та іншими інституціями, в основному подаються абсолютні показники.

Друга група робіт має результати запровадження системи як абсолютних так і відносних показників (комбіновані системи). Зокрема, в роботі Приходько В.С. ([1]) вперше в Україні була рекомендована комбінована система. Заслугує на увагу робота Охріменко О.О.([2]), в якій подається комбінована система по 35 показникам економічної діяльності страхової компанії та яка поділяється на три групи. Загалом в більшості досліджень розвиваються комбіновані системи (див. дослідження Базилевича В.Д., Внукової Н.В., Гаманкової О.О. та ін.). В роботах закордонних фахівців (Федорової Т.А., Зубця О.М., Орланюк-Малицької Л.О., Шахова В.В. та ін.) також широко подаються комбіновані системи абсолютних та відносних показників.

Окремо необхідно відмітити роботи по статистиці (зокрема, роботи Захожая В.Б.) та по актуарій математиці (роботи Касимова Ю.Ф., Рябікіна В.І., Головка А. Т., Денисенко М. П., Ковтуна В. Г. та ін.).

До обов'язкових груп показників, які контролюються державними органами, як відомо, відносяться показники платоспроможності, тому у всіх роботах ці показники досліджуються в тій чи іншій ступені.

При цьому необхідно відмітити в останні роки підсилену увагу з боку держави до оцінки не тільки платоспроможності, а й фінансової надійності в цілому. Так, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг запровадила методіку раннього попередження (див. Розпорядження Держфінпослуг №3755[3]). Вітчизняні вчені, зокрема під керівництвом

Внукової Н.М., активно почали провадити дослідження таких показників.

Таким чином, на нашу думку є актуальним дослідження формування інструментів аналізу, в тому числі дослідження взаємодії відомих економічних показників діяльності страхових компаній та нових показників, відповідно до державних вимог (зокрема, відповідно до Розпорядження №3755 Держфінпослуг).

Методика досліджень. Методи дослідження ґрунтуються на діалектичному пізнанні економічних процесів, що передбачають розгляд фінансово-економічних процесів у динаміці, діалектичний єдності та протилежності, системно і дають змогу розкрити сутність страхових процесів. При дослідженні використані теоретико-аналітичні й емпірично-фактологічні методи пізнання: аналізу і синтезу, логічного і порівняльного аналізу (для дослідження мікроекономічних аспектів функціонування вітчизняної страхової компанії), індексного методу (для оцінки фінансової результативності страховика), формалізації і математичного моделювання (для прогнозування грошових потоків страхової компанії).

Постановка завдання. Мета роботи – дослідити сучасні інструменти аналізу діяльності українських страхових компаній, їх склад, взаємозв'язок та можливості застосування їх до окремих аспектів діяльності компаній, зокрема при реалізації стратегій страхового продукту та управління ризиками.

Результати досліджень. Дослідження проводилося по діяльності вітчизняної страхової компанії, що входить в групу компаній-лідерів ринку згідно рейтингу TOP-Insurance [4]. Страхова компанія має головний офіс у м. Києві та присутня на ринку більше 10 років, співпрацює з фінансовими групами, а в останні роки приєднала ряд страхових компаній з інших регіонів України. Загалом для цієї компанії характерна типова поведінка вітчизняних страхових компаній лідерів у відповідній групі.

Зосередимо дослідження на аналізі діяльності страховика в напрямку здійснення ним продуктової стратегії та стратегії управління ризиками.

При проведенні дослідження спочатку здійснимо аналіз діяльності компанії по типовим групам показників, які

рекомендують використовувати в економічних дослідженнях теоретичного та практичного напрямку. В подальшому розглянемо групу показників, що рекомендує використовувати Держфінпослуг в якості попереднього експрес-аналізу фінансової надійності страховика. І насамкінець здійснимо оцінку взаємодії та використання вказаних груп показників для здійснення аналізу стратегій управління страховим продуктом та ризиками страхової компанії.

Для аналізу результативності фінансово-господарської діяльності страхової компанії в цілому, зазвичай, розраховуються такі показники як-то: коефіцієнт ділової активності, оборотності активів, рентабельності тощо (див. зокрема [1, **Ошибка! Источник ссылки не найден., Ошибка! Источник ссылки не найден.**]). Результати розрахунку показників наведені в табл.1.

Аналіз фінансово-господарської діяльності страховика показує позитивну динаміку узагальнених показників. Коефіцієнт оборотності активів (відношення чистого доходу до активів) вказує на високу динаміку залучення клієнтів.

Таблиця 1

Показники результативності фінансово-господарської діяльності страхової компанії впродовж 2005-2007рр.

№ з/п	Назва показника/роки	2005	2006	2007
1	Коефіцієнт оборотності активів (КОА)	1,77	1,25	1,54
2	Коефіцієнт ділової активності (КДА)	2,03	2,03	1,72
3	Рентабельність страховика (РС)	3,18%	0,00%	0,53%
4	Рентабельність активів (РА)	4,7%	0,0%	0,8%
5	Рентабельність капіталу (РК)	12,3%	-8,6%	0,4%
6	Рентабельність фінансової діяльності (РФД)	34,5%	7,6%	7,1%
7	Рентабельність інвестицій (РІ)	11,5%	23,7%	59,9%
8	Коефіцієнт розміщення резервів (КРР)	15,6%	9,4%	3,7%

Клієнти-страхувальники сплачують страхові платежі та формують основну складову доходу страховика. При цьому оборот активів значний, що обґрунтовується укладанням договорів страхування на строки менше року. Аналогічні дані подає і коефіцієнт ділової активності (частка страхових платежів в активах страховика). Показники рентабельності страховика в цілому, а також рентабельності активів та капіталу мають нестійке значення і відображають незначну рентабельність як в цілому по компанії, так і по активам.

Значна частка доходу страховика може бути сформована за допомогою інвестицій, що і реалізується в страховій компанії (рентабельність інвестицій зростає). При цьому є недолік у диверсифікації діяльності страховика - розвиток надання страхових послуг, одержання страхових платежів і відповідне зростання обсягу страхових резервів не забезпечується інвестиційними засобами (коефіцієнт розміщення резервів спадає). Тобто обсяг інвестиційного доходу страховика зростає повільно.

В цілому за період 2005-2007рр. по ряду показників страхова компанія в 2006р. має достатньо низькі їх значення, але вже в 2007р. відбувається позитивне зростання.

Для аналізу здійснення основного виду діяльності – надання страхових послуг (аналіз стратегії страхового продукту) доцільно оцінити темпи росту діяльності (надання послуг) та склад страхової продукції, тобто структуру страхового портфелю страхової компанії.

Аналіз темпів розвитку страхової діяльності за період 2005-2007рр. наведено у таблиці 2.

Оцінюючи динаміку страхових доходів можна констатувати зниження темпів росту страхових платежів в цілому.

При більш детальному аналізі виявляється, що пріоритетними напрямками діяльності компанії в останні роки були: обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (за звичайними та додатковими договорами), страхування майна юридичних осіб, автотранспорту, вантажів, страхування кредитів та фінансових ризиків і медичне страхування. Аналіз динаміки видів страхування показує, що автотранспортне та медичне безперервне страхування здоров'я має високий темп росту і

Динаміка страхових доходів та витрат впродовж 2005-2007рр.

Назва показника/період	2005 /2004	2006 /2005	2007 /2006
Темп росту страхових платежів по всіх видах (ТСП)	2,38	1,00	0,98
Темп росту страхових виплат по всіх видах (ТСВ)	3,40	1,60	1,32
Темп росту платежів по особистому страхуванню (ТСО)	7,76	1,31	1,23
Темп росту платежів по медичному страхуванню (ТСМД)	10,15	1,33	1,21
Темп росту платежів по майновому страхуванню (ТСМ)	2,00	0,57	0,78
Темп росту платежів по майновому страхуванню автотранспорту (ТСА)	2,14	1,90	1,05
Темп росту платежів по страхуванню відповідальності (ТСПВ)	4,85	1,81	0,72
Темп росту платежів по обов'язковому страхуванню (ТСПО)	8,34	0,93	1,15

може розглядатися як пріоритетні види страхування.

Оцінка динаміки структури страхового портфеля компанії за останні роки (див. табл. 3) показує зменшення частки майнового страхування та зростання частки страхування автотранспорту і особистого страхування.

Для оцінки стану фінансової надійності та управління ризиками рекомендується оцінювати рівень фінансового потенціалу, ліквідність, платоспроможність, частоту виплат, їх рівень тощо.

Оцінка забезпечення своєчасного здійснення розрахунків з страхувальниками в компанії виконана розрахунком показників фінансового потенціалу та рівня платоспроможності і ліквідності коштів, що знаходяться у розпорядженні компанії (див. табл.4).

Коефіцієнти фінансового потенціалу (відношення суми страхових резервів та капіталу до нетто-активів) та фінансової

Таблиця 3

**Аналіз страхового портфеля компанії впродовж
2005-2007рр.**

Назва показника/рік	2005	2006	2007
Коефіцієнт участі майнового страхування	60,7%	34,5%	27,2%
Коефіцієнт участі страхування автотранспорту	16,19%	30,74%	32,95%
Коефіцієнт участі страхування відповідальності	2,04%	3,70%	2,72%
Коефіцієнт участі обов'язкового страхування	24,57%	22,96%	26,89%
Коефіцієнт участі особистого страхування, в т.ч.	6,53%	8,54%	10,72%
Коефіцієнт участі медичного страхування	5,98%	7,93%	9,79%

спроможності (відношення суми страхових резервів та нетто-активів до страхових виплат) показують достатній рівень та розширення діяльності в останні роки в порівнянні з 2005р., в якому фінансові ресурси страховика використовувалися з меншою ефективністю. Показники ліквідності позитивно перевищують рекомендовані нормативні значення. При цьому коефіцієнт страхового покриття відображає частку ліквідних резервів у страхових виплатах. Фактичний запас платоспроможності перевищує нормативний (див. показник «Запас платоспроможності»), що відповідає законодавчим вимогам до платоспроможності (ст. 30 Закону «Про страхування»). В цілому показники вказують на спад діяльності страхової компанії в 2006р., що в певній мірі погіршило її фінансовий стан.

Процес управління ризиками страхової компанії оцінюють по динаміці зміни показників, пов'язаних з страховими випадками, та використання засобів управління ризиками, зокрема використання перестраховування для страхування частини ризиків у інших страховиків.

До показників, що характеризують зв'язок з страховими випадками, відносять коефіцієнт частоти виплат, безпечності страхових операцій, рівня виплат тощо. Загальний підхід до оцінки їх значення - зростання величини цих показників веде до

Показники платоспроможності компанії впродовж 2005-2007рр.

№ п/п	Назва показника/роки	2005	2006	2007
1	Коефіцієнт фінансового потенціалу (КФП)	2,49	1,02	1,02
2	Коефіцієнт фінансової спроможності (КФС)	2,76	0,39	0,81
3	Коефіцієнт загальної ліквідності (КЗЛ)	1,19	1,10	1,72
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності (КШЛ)	1,18	1,06	1,69
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (КАБЛ)	0,81	0,74	0,81
6	Коефіцієнт страхового покриття (КСП)	1,965	0,688	0,725
7	Фактичний запас платоспроможності (ФЗП)	21862,700	12411,300	33615,100
8	Нормативний запас по преміям (НЗП)	14511,096	12361,410	15444,981
9	Нормативний запас по виплатам (НЗВ)	4768,426	7619,339	10592,257
10	Запас платоспроможності (ЗП)	7351,604	49,890	18170,119
11	Рівень платоспроможності (РП)	34%	0,40%	54%

збільшення відповідальності страховика та необхідності зміни ставок страхових тарифів.

Показники перестраховування показують рівень використання перестраховування в компанії в цілому та по окремих видах. Використання перестраховування доцільно для забезпечення більшої фінансової надійності шляхом зменшення відповідальності по великим ризикам або ризикам найбільш вагомим видів страхування у портфелі страховика. Перестраховуванням також реалізується принцип диверсифікації діяльності страховика.

Аналіз показників управління ризиками (див. табл. 5) показує зростання частоти страхових виплат при одночасному утриманні позитивно низького рівня безпечності страхових операцій. При цьому в портфелі страховика є види страхування з підвищеним ризиком (особисте та авто страхування). Аналогічна тенденція по рівню виплат. Можна рекомендувати запровадження для вказаних видів обов'язкових додаткових процедур управління ризиками. В протилежному разі, згідно з проаналізованою динамікою, можливе очікування збитковості по вказаним видам діяльності страховика. Процедури перестраховування в компанії в цілому мають тенденцію на скорочення в основному за рахунок скорочення обсягів страхування іншого майна та фінансових ризиків і кредитів. Стабільним є перестраховування в автострахованні. Доцільно рекомендувати підвищити увагу до перестраховування видів страхування, зокрема на нашу думку обов'язково ввести перестраховування кредитів.

Дослідимо державні вимоги до оцінки діяльності страховика, що регламентуються Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України (Розпорядження Держфінпослуг №3755 від 17 березня 2005 р.).

Згідно розпорядження Держфінпослуг рекомендації щодо аналізу розроблено з метою стандартизації процедур здійснення аналізу діяльності страховиків працівниками Держфінпослуг, своєчасного виявлення ризиків у діяльності страховиків. Відхилення від рекомендованих значень показників не є підставою для складання акту про порушення страховиком законодавства та застосування заходів впливу.

Оцінка здійснюється за тестами раннього попередження, які є системою порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховиків з визначеними Держфінпослуг показ-

**Показники управління ризиками страховика
впродовж
2005-2007рр.**

№ П/П	Назва показника/роки	2005	2006	2007
1	Коефіцієнт частоти страхових виплат (коефіцієнт ризику - КР)	0,055	0,154	0,169
2	Коефіцієнт безпечності страхових операцій (КБС)	0,006	0,004	0,005
3	Коефіцієнт ризику особистого страхування (КРО)	0,207	0,525	0,510
4	Коефіцієнт ризику автостраховання (КРА)	0,061	0,273	0,393
5	Рівень виплат по всім видам (РВ)	0,216	0,346	0,463
6	Рівень виплат по авто страхування (РВА)	0,499	0,521	0,760
7	Рівень виплат по медичному страхування (РВМ)	0,835	0,883	0,812
8	Коефіцієнт перестраховання в цілому (КП)	20,71%	48,90%	7,9%
9	Коефіцієнт перестраховання авто страхування (КПА)	24,68%	13,52%	10,05%
10	Коефіцієнт перестраховання іншого майна (КПМ)	25,11%	4,29%	5,77%
11	Коефіцієнт перестраховання кредитів (КПК)	1,63%	15,31%	0,00%
12	Коефіцієнт перестраховання фінансових ризиків (КПФР)	5,16%	35,88%	0,21%

никами, їх узагальнення та оцінка ризиків діяльності страховиків.

Тести раннього попередження використовуються для визначення рівня фінансової надійності страховиків, який розраховується за даними річної фінансової звітності, складеної відповідно до Порядку складання звітних даних страховиків, затвердженого Розпорядженням Держфінпослуг № 39 від 03.02.2004р.

Відповідно до рекомендацій здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, доходності, ліквідності, розраховується відповідний показник, значення якого переводиться в бали (від 1 до 4) та множитья на ваговий коефіцієнт. Розраховані зважені значення складаються і результату надається відповідна оцінка. Оцінки виставляються по 4-бальній системі в залежності від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника. При оцінці „1” фінансові показники знаходяться на високому рівні (стійка позиція); „2” - відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні(задовільна); „3” - фінансовий стан викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній(гранична); „4” - фінансовий стан є дуже нестабільним, вважається неприпустимим (незадовільна).

Аналіз показників тестів для страхової компанії (див. табл.6) показує, що у цілому діяльність компанії характеризується як задовільна, але у 2006 році у компанії були зафіксовані негативні тенденції (сумарний бал наблизився до граничної оцінки «3»). Особливі проблеми виникли по ліквідності (ПЛА склав «3»), управлінні ризиками (ПРС =4), забезпеченню платоспроможності (ЗПП=4) та покриттю чистих резервів капіталом (ПВРК=4).

По результатам розрахунків типових показників діяльності страховика та показників тестів раннього попередження здійснено дослідження взаємозв'язку цих груп.

Дослідження взаємозв'язку групи показників, що характеризують процес реалізації страхових послуг (стратегії страхового продукту), та показників тестів показало наступне (див. табл.7). Існує достатньо висока взаємодія показників всередині групи типових показників та можливість використання ряду показників тестів для оцінки продуктової стратегії (як правило в формі протилежної залежності, зворотного зв'язку – показник кореляції наближається до «-1»).

Так, коефіцієнт оборотності активів КОА напряму пов'язаний з показником ліквідності активів ПЛА і має протилежний зв'язок з показником доходності ПД та показником андеррайтингу ПА.

Коефіцієнт ділової активності КДА має суттєві прямі зв'язки з показником ризику страхування ПРС, зворотним показником платоспроможності ЗПП та показником відношення резервів до капіталу ПВРК. При цьому КДА має

суттєвий протилежний зв'язок з показниками змін у капіталі ПЗК, змін у сумі чистих премій ПЗЧК, незалежності від перестраховування ПНП, доходності інвестицій ПДІ - тобто успіх продуктової стратегії буде збільшуватися при зменшенні вказаних показників.

Таблиця 6

Показники тестів раннього попередження страхової компанії за період 2005-2007рр.

№	Вид показника	Нормативні вимоги Оціночна шкала показника в балах	Ваговий коеф-т	Роки					
				2005		2006		2007	
				Фактичне значення	Зважене значення	Фактичне значення	Зважене значення	Фактичне значення	Зважене значення
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	1.0<=ПДЗ<50 2.50<=ПДЗ<75 3.75<=ПДЗ<100 4.100<=ПДЗ	0,04	51,34%	0,08	59,54%	0,08	88,70%	0,12
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)	1.95<=ПЛА<2.80 2.80<=ПЛА<95 3.65<=ПЛА<80 4.ПЛА<65	0,1	81,41%	0,2	74,01%	0,3	81,13%	0,2
3	Показник ризику страхування (ПРС)	1.ПРС<=100 2.100<ПРС<=200 3.200<ПРС<=300 4.300<ПРС	0,06	359,92%	0,24	374,2%	0,24	244,80%	0,18

продовження табл. 6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	Зворотний показник платостроможності (ЗПП)	1.0<ЗПП<=20 2.20<ЗПП<=50 3.50<ЗПП<=75 4.75<ЗПП<=0	0,18	145,96%	0,72	184,0%	0,72	101,40%	0,72
5	Показник доходності (ПД)	1.50<ПД 2.25<ПД<=50 3.0<=ПД<=25 4.ПД<0	0,06	9,51%	0,18	103,5%	0,24	1,25%	0,18
6	Показник уобсягів страхування (андеррайтингу)	1.ПА<=50 2.50<ПА<=100 3.100<ПА<=110 4.110<ПА	0,06	28,16%	0,06	69,69%	0,12	52,41%	0,12
7	Показник зміни чистих змін капіталу (ПЗК)	1.10<ПЗК 2.5<ПЗК<=10 3.0<ПЗК<=5 4.ПЗК<=0	0,06	183,80%	0,06	56,77%	0,06	270,84%	0,06
8	Показник змін у чистих преміях за всіма полісами (ПЗЧП)	1.40<=ПЗЧП 2.33<=ПЗЧП<40 3.10<=ПЗЧП<33 4.ПЗЧП<10	0,06	100,00%	0,06	59,0%	0,06	177,20%	0,06
9	Показник незалежності відсутності перестраховування (ПЗП)	1.50<=ПЗП 2.40<=ПЗП<50 3.30<=ПЗП<40 4.ПЗП<30,85<=ПЗП	0,18	79,27%	0,18	51,08%	0,18	92,13%	0,18

продовження табл. 6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	Показник відношення чистих резервів страхових та капіталу (ПВРК)	1.0<ПВРК<=50 2.50<ПВРК <=75 3.75<ПВРК<=100 4.100<ПВРК, ПВРК<=0	0,16	123,21%	0,64	163,5%	0,64	72,04%	0,32
11	Показник доходності інвестицій (ПДІ)	1.10<=ПДІ 2.5<=ПДІ<10 3.0<=ПДІ<5 4.ПДІ<0	0,04	11,54%	0,04	23,71%	0,04	59,92%	0,04
12	Загальна оцінка діяльності компанії в балах : (в лапках - округлена, а в дужках - точна)			«2» (2,46)		«3» (2,68)		«2» (2,18)	

Дослідження взаємозв'язку групи показників, що характеризують управління ризиками, та показників тестів показало наступне (див. табл.8). Існує достатньо висока взаємодія показників всередині групи типових показників, так і показників тестів, а також є суттєва взаємодія між типовими показниками та показниками тестів (значна частка зворотного зв'язку).

Висновки. Проведене дослідження показало наявність різнобічного інструментарію для аналізу страхової діяльності. Запровадження нових інструментів аналізу в формі показників тестів раннього попередження покращує експрес-оцінку діяльності страховика і тісно взаємодіє з відомими інструментами аналізу, які рекомендовані до використання в економічній теорії. Доцільно продовжити дослідження щодо підвищення ефективності аналізу шляхом взаємного використання ряду показників. Зокрема перспективним є дослідження використання розглянутого інструментарію для сценарного аналізу та прогнозування, що рекомендує запроваджувати держава згідно Розпорядження

Держфінпослуг «Про затвердження методичних рекомендацій щодо загальних підходів до застосування страховиками стрес-тестів».

Бібліографія

1. Приходько В. С. **Бухгалтерський облік страхової діяльності**: Навч. посіб.- 2.вид. - К. : Лібра, 2002. — 216с.
2. Охріменко О.О. **Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристичне підприємство)**: Навч. посіб. – К.: Міжнародна агенція “BeeZone”, 2005. – 416 с.
3. **Розпорядження Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України „Про затвердження Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків ”** від 17 березня 2005р. № 3755.
4. Филонюк А.Ф., Залетов А.Н. **Страховая индустрия Украины**. – К.: Международная агенция «БИЗОН», 2008. – 448 с.

Рецензент: д. е. н., професор Павлов В. І.

УДК 336.763.33

ОБЛІГАЦІ ВНУТРІШНІХ ДЕРЖАВНИХ ПОЗИК ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ РИНКУ ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

**О.В. ЗАЯЧКІВСЬКА
М.О. ТРОФІМЧУК**

У статті розглянуто особливості формування ринку державних цінних паперів в Україні та принципи його ефективного функціонування. Визначені заходи щодо зростання довіри до держави як надійного позичальника, що в результаті приведе до підвищення ліквідності ринку державних цінних паперів, зокрема облігацій внутрішньої державної позики

©Заячківська О.В. - ст. викладач Національного університету водного господарства і природокористування;

©Трофимчук М.О. - студент спеціальності «Фінанси», група Ф-22 Національного університету водного господарства та природокористування